

ув'язані чіткі пріоритети наукових досліджень, забезпечення фінансуванням (за етапами робіт), організаційна підтримка держави діяльності ННОЦ як механізмів проведення досліджень і впровадження у підприємницький сектор, критерії результативності заходів та підзвітність відповідальних виконавців перед урядом (за бюджетне фінансування) та підприємцями (за позабюджетні кошти).

Список літератури: 1. Кизим М.О., Матюшенко І.Ю. Перспективи розвитку і комерціалізації нанотехнологій в економіках країн світу та України: монографія / М.О. Кизим, І.Ю. Матюшенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2011. – 392 с. 2. Рынок нано: от нанотехнологий – к нанопродуктам / Г.Л. Азоев и др.; под. ред. Г.Л. Азоева. – М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2011. – 319 с.

Надійшла до редколегії 02.04.2012

УДК 334.012.64

В.А. МІЩЕНКО, докт. екон. наук., проф., НТУ «ХПІ», Харків,
Д.А. БОНДАРЕНКО, аспірант, НТУ «ХПІ», Харків.

РОЛЬ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Проаналізовані законодавчі механізми по регулюванню діяльності малих та середніх підприємств в Україні. Розглянута історія становлення цих підприємств в Україні. Визначена їх роль в економічному розвитку країни, сформульовані функції які вони виконують, а також їх переваги та недоліки у порівнянні з великими підприємствами.

Проанализированы законодательные механизмы по регулированию деятельности малых и средних предприятий в Украине. Рассмотрена история становления этих предприятий в Украине. Определена их роль в экономическом развитии страны, сформулированы функции, которые они выполняют, а также их преимущества и недостатки в сравнении с большими предприятиями.

Legislative mechanisms are analysed on adjusting of activity of little and middle enterprises in Ukraine. Becoming history of these enterprises is considered in Ukraine. Their role is certain in economic development of country, functions are formulated which they execute, and similarly them advantages and failings before large enterprises.

Постанова проблеми. На сучасному етапі розвитку національної економіки триває трансформація народногосподарського комплексу, що була почата ще під час проголошення незалежності України. Зараз економіка країни під впливом глобальної економічної кризи переживає складні часи. Ця криза, що почалася в 2008 році, показала, що на сьогоднішній день держава незважаючи на всі прийняті міри й проведені заходи, нездатна належною мірою захистити й підтримати свої підприємства й підприємців. Останні фактично змушені боротися за своє "виживання", швидко адаптуючись під динамічно мінливу кон'єктуру ринку, і при цьому не тільки враховувати всі супутні невизначеності й можливі ризики, але й уміти бачити можливість використати сформовану ситуацію на благо розвитку підприємства.

Важливим елементом національної економіки є малі й середні підприємства (МСП), зокрема – в машинобудуванні, які, маючи господарську гнучкість, здатні мобілізувати фінансові й виробничі ресурси, забезпечувати зайнятість населення, здійснюючи стабілізацію економіки й забезпечуючи насичення ринку товарами й послугами. Тому для створення стабільної основи ефективного соціального й економічного розвитку національної економіки держава мусить звернути належну увагу в першу чергу на підтримку й розвиток МСП, без участі яких зробити це буде вкрай складно. Особливо це стосується машинобудівної галузі, що безпосередньо пов'язана з більшістю інших галузей економіки (рис. 1).

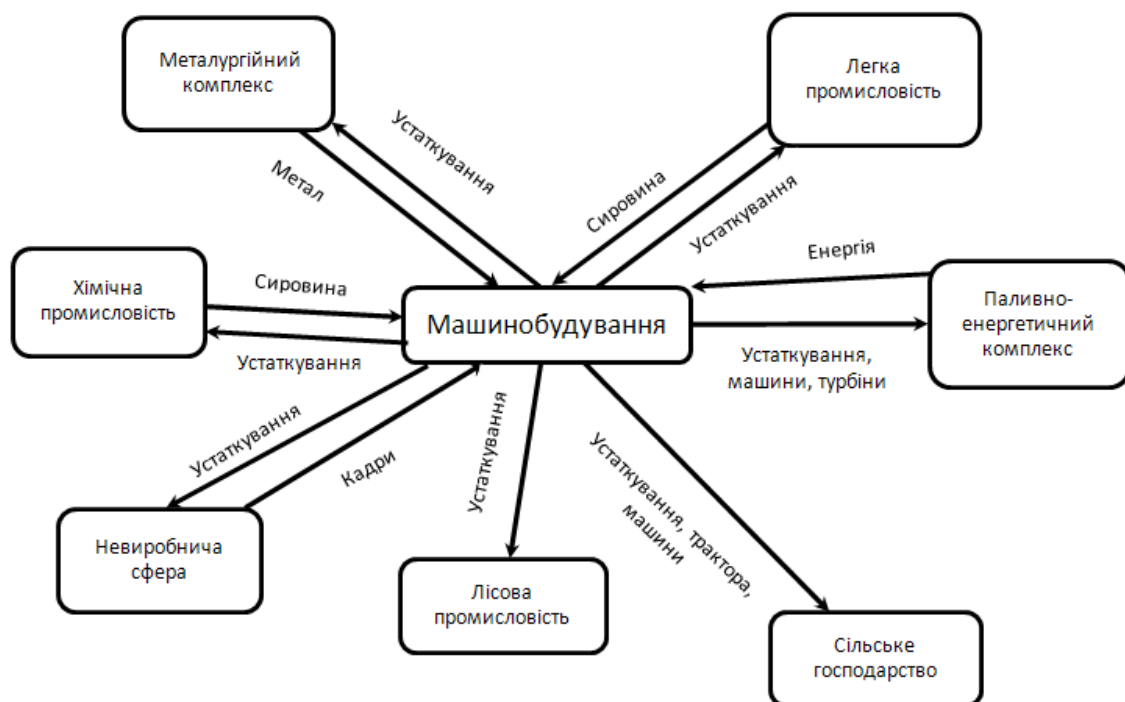

Рис 1. – Міжгалузеві зв'язки машинобудівної галузі

Аналіз досліджень і публікацій. Механізми державного регулювання МСП містяться у: Господарському кодексі України [1], Законах "Про підприємництво", "Про державну підтримку малого підприємництва", "Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні" [2-4], Постанові КМУ «Про Програму державної підтримки підприємництва в Україні» [5]. Питанням, о ролі МСП в економічному розвитку країни присвячені роботи: В. Карсекіна, В. Миски, В. Білика, Л.І. Вороніна, В.В. Кузьміна, І. Маломед, Д.А. Євдовицького [6-10]. Однак деяким з них приділяється недостатньо уваги.

Ціль статті. На основі наявних досліджень щодо ролі МСП у розвитку економіки країни, сформулювати авторський підхід до рішення цього питання.

Виклад основного матеріалу. МСП вплинули на те, що, починаючи із проголошення незалежності України, багато з людей усвідомили залежність їхнього благополуччя й добробуту від власних зусиль. Це спричинило розквіт «ери МСП», коли в національній економіці відбулося поступове становлення й розвиток даного сектора як самостійного соціально-економічного явища. У його формуванні можна виділити чотири основних етапи, протягом яких спостерігалися як позитивні, так і негативні зміни й тенденції.

Перший етап – 1991-1994р.р.: був покладений початок державній підтримці МСП, створений відповідний Державний комітет, прийнятий Закон "Про підприємництво" [1] і затверджена Програма державної підтримки підприємництва в Україні [5]. Але незважаючи на всі міри з боку держави, у цей час спостерігався спад активності по створенню МСП і ріст їх тінізації – як наслідок скасування податкових пільг і відсутності системного підходу.

Другий етап – 1995-1997р.р.: вживані кроки щодо реформування державної підтримки, у Конституції України була закріплена свобода підприємництва, Уряд затвердив програму розвитку малого підприємництва на 1997-1998 р. Але фактично державна підтримка була відсутня, податковий тиск не зменшився, а навпаки – було введено ряд додаткових платежів у бюджет для деяких сфер діяльності. Реально діючих механізмів підтримки МСП тоді не було.

Третій етап – 1998-2003р.г.: були проведені реформи, які реально сприяли оздоровленню цього сектора, започаткована спрощена система оподаткування, обліку й звітності суб'єктів малого підприємництва, прийняті Закони "Про державну підтримку малого підприємництва"[3], і "Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні"[4]. Цей час також характеризується й фінансовою кризою, що привела у свою чергу до значного рівня тенізації діяльності МСП, зменшення кількості людей, зайнятих у МСП, і погіршення фінансового стану МСП.

Четвертий етап – з 2004 по теперішній час. Характеризується слабким рівнем розвитку МСП в Україні у порівнянні з закордонними країнами. Проведено реформи в оподаткуванні, прийнятий Податковий кодекс, введено єдиний соціальний внесок. Фінансова криза вплинула на МСП, погіршилися умови збуту продукції, деякі підприємства призупинили свою господарську діяльність у

зв'язку з фінансовими труднощами. Скорочення реальних доходів населення, ріст заборгованості щодо виплат заробітної плати, і обмеження, пов'язані зі споживчими кредитами, привели до зниження споживчої здатності населення й зменшення товарообігу.

Розглядаючи роль МСП в економіці України, необхідно з'ясувати, які функції вони в ній виконують (рис. 2), яке взагалі місце вони займають у національній економіці і якими відмінними рисами володіють.

Рис. 2. – Функції МСП

МСП є головною рушійною силою у формуванні середнього класу як основного шару сучасного суспільства, що в Україні ще не сформований. Наявність середнього класу є винятково важливого складового соціально-економічного розвитку країни, що забезпечує:

- у першу чергу, підвищення платоспроможного попиту населення, що породжує пропозицію, тобто сприяє економічному росту й зайнятості населення;
- по-друге, формування внутрішніх джерел інвестування – за рахунок того, що населення не витрачає миттєво всі зароблені засоби, а інвестує значну частину в бізнес, зокрема – у розвиток МСП машинобудівної галузі;

- по-третє, створення сприятливих можливостей для самого населення відносно турботи про своє майбутнє, внаслідок домінування активної життєвої позиції;

- по-четверте, можливість прийняття управлінських рішень із питань державного значення – як наслідок дії демократичних принципів у керуванні державою.

Крім того, середній клас є основним платником податків, які формують місцеві й державні бюджети країни. Таким чином, з розвитком МСП в Україні, стимулюється формування стабільної основи для соціально-економічного розвитку країни.

У той час, коли в умовах глобальної економічної кризи спостерігається тенденція скорочення робочих місць на великих підприємствах, МСП, навпаки, сприяють рішенню питань, пов'язаних із зайнятістю трудового населення країни. У першу чергу, це проявляється завдяки здатності поглинати надлишок робочої сили, створюючи нові робітничі місця.

За допомогою конкуренції, що є основною умовою функціонування МСП у ринковій економіці, відбувається стримування росту цін на товари й послуги, що стимулює власників впроваджувати нові технології й підвищувати якість пропонованої продукції. Це у свою чергу впливає на формування структури і якості валового національного продукту. Значущість ролі МСП у національній економіці обумовлена ще й тим, що на відміну від великих підприємств МСП властива висока швидкість прийняття рішень, що робить їх мобільними, здатними швидко реагувати на всілякі коливання ринку, концентрувати свої сили й ресурсів на зміні продукту, маркетингового плану й методів продажів, перерозподілом ресурсів підприємства з одного виду діяльності на інший або взагалі зміною діяльності.

Завдяки невеликій чисельності персоналу усередині підприємств досягається значно більша згуртованість колективу, ніж на великих підприємствах, що в підсумку сприяє підвищенню мотивації й сприятливо відбивається на результатах діяльності. МСП сприяють підйому економіки в сфері високих технологій – завдяки тому, що частина МСП вкладає свої засоби в науково-технічні винаходи.

МСП, маючи мобільність, успішно функціонують на невеликих сегментах, даючи тим самим економіці можливість до швидких структурних зрушень. У сучасних умовах МСП взаємодіють із великими підприємствами за допомо-

гою різних інтеграційних форм – таких, як: підряд і субпідряд, франчайзинг, лізинг, венчурне фінансування, аутсорсинг й інкубаторство. Це взаємодія вигідно обом сторонам. Наприклад, підряд (і субпідряд) вигідний для МСП тем, що дає можливість співпрацювати не з одним, а з декількома великими підприємствами, а також, як правило, гарантовано реалізувати основну частину продукції, послуг з одержанням пільг, пов'язаних із придбанням сировини й матеріалів. Лізинг же вигідний тим, що дозволяє МСП здобувати устаткування без значних первісних витрат. А завдяки франчайзингу МСП одержують право використати певний набір виключних прав і можливість виходити на ринок під відомим брендом, який добре зарекомендував себе на ринку, що дозволяє стабілізувати вплив зовнішнього середовища, дає конкурентні переваги й істотно знижує витрати, що пов'язані з маркетинговою діяльністю.

Також необхідно відзначити, що в порівнянні з великими підприємствами МСП мають як переваги, так і недоліки, які представлені в таблиці.

Таблиця. Переваги та недоліки МСП

Переваги	Недоліки
Гнучкість, оперативність у реагуванні на зміни зовнішнього середовища	Сильна залежність від кон'юнктури ринку
Більш швидке здійснення впровадження інновацій	Обмеженість у фінансових ресурсах і труднощі щодо доступності позикових засобів
Більш високий рівень рентабельності	Залежність від держави й великих підприємств
Менші витрати на зміст персоналу	Складний доступ до інформації й розробок у науково-дослідних і дослідно-конструкторських роботах
Як правило, стабільна сплата податків у місцеві бюджети	Малі бюджети на маркетингову діяльність і низька кваліфікація рекламної діяльності
Низька капіталоемність виробництва й швидка окупність вкладень	Обмеженість постачальників і слабка розвиненість інфраструктури по збуту продукції

Висновок. Питання про ролі МСП в економіці України, розвитку й підтримці цього сектора з боку держави у світлі недавніх змін в економіці, викликаних глобальною економічною кризою, став особливо актуальним. Підтримка з боку держави цього сектора буде сприяти створенню нових, розвитку й розширенню наявних МСП, що спричинить розвиток виробництва, створення нових робочих місць та, як наслідок, підвищення платоспроможності населення й ріст збуту продукції. Для того, щоб знайти шляхи рішення виниклих труднощів і проблем, уникнувши при цьому великої кількості помилок, які в принципі неминучі, необхідно врахувати досвід закордонних країн, проаналізу-

вати взаємини МСП із державою й визначитися, які умови, необхідно створювати для сприятливого розвитку МСП в Україні.

Список літератури: 1. Господарський кодекс України // Відомість Верховної Ради України від 16.01.2003 № 436-IV. 2. Закон України "Про підприємництво" від 07.02.1991 № 698-XII. 3. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва" від 19.10.2000 № 2063-III 4. Закон України "Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні" від 21.12.2000 № 2157-III 5. Постанова КМУ «Про Програму державної підтримки підприємництва в Україні» від 17 березня 1993. N 201 6. *Воролина Л. І.* Розвиток підприємництва в економіці України /Л. І. *Воролина* // Вісник Київського університету. Економіка. – Вип. 1. -, К., 1994. – С. 40. 7. *Карсекін В.* Мале підприємництво: проблеми і перспективи/ В. *Карсекін*, В. *Миска*, В. *Білик* // Економіка України.- 1995. – №10.- С. 72.8. *Кузьмін В. В.* // Фінансові основи підприємництва: Навч. пос. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 192 с.) 9. *Маломед І.* Малий бізнес: его значение и перспективы развития в России. <http://small-business.web-3.ru/basics/small/> 10. Нормативна база бухгалтерського обліку: Збірник офіційних матеріалів / предис. і сост. *Бакаєва А. С. М.* : Бухгалтерський учёт, 2000.,

Надійшла до редколегії 25.04.2012

УДК 336.71
О 16

П.О. ОБЛАКОВ, аспірант, Старооскольский технологический институт, Старый Оскол,
Э.А. КАРПОВ, канд. экон. наук, профессор, Старооскольский технологический институт, Старый Оскол.

БУДУЩЕЕ РОССИЙСКИХ БАНКОВ НА ПРИМЕРЕ ЗАО МКБ «МОСКОМПРИВАТБАНК»

Законы банковского бизнеса и предприниматели после 2009 года отличаются от банковского бизнеса и предпринимателей до 2008 года, как машины начала 19 и 20 веков. Однако, какими будут эти изменения в разрезе российской банковской сферы? Попробуем представить их при помощи простейшего анализа текущих тенденций мировой экономики. В качестве примера для рассмотрения принят ЗАО МКБ «Москомприватбанк» [11] – входящий в первую сотню крупнейших по активам банков России с общей их суммой 39 686 192 тыс. руб. и капиталом 3 749 966 тысяч рублей на апрель 2012 года [9].

Закони банківського бізнесу й підприємці після 2009 року відрізняються від банківського бізнесу й підприємців до 2008 року, як машини початку 19 і 20 століть. Однак, якими будуть ці зміни в розрізі російської банківської сфери? Спробуємо представити їх за допомогою найпростішого аналізу поточних тенденцій світової економіки. Як приклад для розгляду прийнятий ЗАТ МКБ «Москомприватбанк» [11] – що входить у першу сотню найбільших по активах банків Росії із загальною їхньою сумою 39 686 192 тис. руб. і капіталом 3 749 966 тисяч рублів на квітень 2012 року [9].

The laws of banking business and entrepreneurs after 2009 differ from business and businesses before 2008, as well as cars at the beginning of 19th and 20th centuries. However, what will these changes be in the context of Russian banking sector? Let's try to imagine them using a simple analysis of current trends in the global economy. As an example to review, we take IBC Company "MoskomprivatBank" [11] – included in the list of first hundred largest Russian banks by assets with a total sum of 39,686,192 rubles. and capital of 3,749,966 thousand rubles in April 2012 [9].